

Milí bratři, milé sestry, ještě jsme nesnědli všechno napečené cukroví... Ještě jsme neodstrojili vánoční stromeček... Ještě jsme se nesetkali se všemi příbuznými... Možná jsme ještě nepřijali a nerozdali všechny připravené vánoční dárky... Vánoce pořád trvají! Ještě celý příští týden budou probíhat svátky vánoční a spolu s nimi také náš zvýšený důraz na klid a pohodu, na pokoj, radost a veselí. Jen ten dnešní evangelijní příběh kdyby nebyl tak krutý. Do té pohodové atmosféry Vánoc nám vůbec nezapadá.

Brzy po svém narození, již jako nemluvně, se Pán Ježíš stává uprchlíkem. Bezdomovcem, běžencem, azylantem v Egyptě. Evangelista Matouš nás této podrobnosti neušetřil. K ponížení Božího Syna prostě patří i to, že byl dítětem v rodině uprchlíků. Jak zpíváme v nejznámější vánoční písni o Pánu Ježíši: „*Člověčenství naše ráčil vzít na se...*“ A toto člověčenství, tato lidskost, kterou on na sebe vzal, sahá až k uprchlictví. Ježíš - bezdomovec. Už jako dítě jej potkal osud nespočetných miliónů lidí v lidských dějinách, kteří museli opustit své domovy a hledat útočiště v cizině. Buď na útěku před přírodními pohromami, neúdorou a hladem, jako kdysi Abraham, který se snažil získat azyl v Egyptě. Nebo - častěji - na útěku před lidskou zvělostí, násilím a válkami. Nikdo už nikdy nespočítá, kolik jich bylo - lidí a rodin na útěku. A my smíme Pánu Bohu děkovat, že taková zkušenost se nám vyhýbá, že máme střechu nad hlavou a vlastní postel.

Tak tedy do tohoto uprchlického zástupu mužů a žen, starců a dětí kdysi také patřila rodina, kterou křesťanská tradice nazývá svatou rodinou: Josef, matka Marie a dítě Ježíš. Ale proč se to stalo?

Neboť Herodes bude hledat dítě, aby je zahubil. To je první odpověď. Za útekem svaté rodiny stojí král Herodes. Hodlá se novorozeného dítěte zbavit. Tento obratný politik nechce nechat nic náhodě. Nehodlá čekat, až mu v zemi vyrostе vzdorokrál a až založí druhé centrum moci. Nebylo to poprvé, co se vládce - v obavě o svou moc - začal bát dětí. Všichni známe ten příběh o jednom egyptském faraonovi, který nařídil zabít všechny hebrejské chlapečky hned po narození. Také Herodes volí celoplošné řešení. Neztrácí čas, aby zkoumal každý individuální případ, aby zjišťoval, který z narozených betlémských chlapečků by mu mohl být nebezpečný. *Rozlétl se a dal povraždit všechny chlapce v Betlémě a v celém okolí ve stáří do dvou let, podle času, který vyzvěděl od mudrců.*

Hrůza. A na té hrůze nic nemění, že při tehdejší lidnatosti Betléma nemohl být počet takových novorozenců vysoký. To znamená, že v našem světě umírá na hlad, žízeň, horko, zimu, podvýživu a infekce mnohonásobně víc dětí denně, než zahynulo tenkrát při vyhlazovací akci Herodově. To je pravda. Ale i přesto: ten betlémský masakr byla hrůza. A matky, které takto tragicky přišly o své děti, se procesím vydaly do nedalekého Ráma plakat na hrob Ráchel, pramáti josefských čeledí. *Hlas v Ráma je slyšet, pláč a veliký nářek; Ráchel oplakává své děti a nedá se utěšit, protože jich není.*

To také patří k Vánocům. Do takového světa přišel Boží Syn. Do světa matek, které oplakávají své děti a nedají se utěšit. Do světa násilí a vyhlazovacích akcí. Do světa Herodů, kteří krutostí zakrývají svůj strach. Kdyby přišel do jiného, lepšího, ideálnějšího světa, ne tak barbarského, nemusel by se pár dní po svém narození stát uprchlíkem. A nemusel by jednou umírat na kříži. Ale on přišel do tohoto světa. Do našeho světa. *Člověčenství naše ráčil vzít na se...*

Evangelista Matouš ale zdůrazňuje, že Herodes nebyl hlavním aktérem a vrchním režisérem té uprchlické historie. Herodes má v tomto příběhu slovo první, ale už ne druhé a už vůbec ne poslední. Josefovi, Ježíšovu otci, Bůh hned třikrát radí, co má dělat. *Anděl Hospodinův se ukázal Josefovi ve snu a řekl: Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uprchni do Egypta a buď tam, dokud ti neřeknu.*

Za tímto pokynem stojí Hospodin. Ten je hlavním aktérem a vrchním režisérem tohoto příběhu. Matouš nám tím sděluje, že Ježíš se stal uprchlíkem ne z vůle Herodovy, ale z vůle Hospodinovy. V příběhu Ježíše tedy jedná věrný Hospodin - napříč krutostí poměrů. Jedná tak, aby Ježíš splnil to poslání, pro které přišel na svět. Aby pro záchranu našeho lidství vykonal vše, co mělo být vykonáno: aby kázal evangelium, uzdravoval, odpouštěl - a posléze byl ukřižován a vzkříšen pro spásu lidského rodu. Na tomto Božím plánu a záměru nemůže Herodes změnit ani nudli. Na to je krátký. Herodes vejde do lidské paměti jako krutý vrah betlémských dětí. Postava hrůzná i komická zároveň. Vždyť to nejdůležitější se mu nepodaří: zmařit Boží plány, přerušit záchranu lidského pokolení. Ježíš zůstane naživu. Součástí tohoto Božího úradku a plánu není betlémský (ani žádný jiný) masakr. Ten byl jen a jen dílem lidské zvělosti a krutosti. Jinými slovy: Bůh zde nenese odpovědnost za hrůzy spáchané člověkem. To není, nikdy nebylo a nikdy nebude v jeho plánu. Božím plánem je naopak záchrana. Záchrana Ježíše. Záchrana toho, který má zachránit mnohé. Záchrana pozdějšího Zachránce. A tento Boží plán se prosadí i proti lidské zvělosti a krutosti.

Evangelista Matouš také ví, že nic nepůsobí mechanicky. Ano, život dítěte je v rukou Božích. Ale je také v rukou Josefových. Ježíš se stává uprchlíkem též proto, že se Josef podřídil Božímu záměru a uposlechl Boží vzkaz. *On tedy vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odešel do Egypta.*

Josef nespekuloval, nebránil se, nesmlouval, že snad nebude tak zle, že by se mohlo ještě chvíli počkat. Nenamítal, že asi dítě tak dlouhou cestu nevydrží a jak se v Egyptě asi bude rodina žít. Nekladl si podmínky: *Já teda, Pane, půjdu, ale ty mi za to dáš...* Nic z toho. Josef prostě uposlechně, sebere dítě a matku a jde.

Milí bratři, milé sestry, v tomto dnešním příběhu se nachází velice jednoduchá instruktáž, jednoduchý návod pro fungování křesťanské rodiny. Otec Josef je hlavou rodiny. Ale na druhou stranu je přímo podřízen Bohu a poslouchá ho na slovo. O matce Marii evangelista téměř mlčí. Ale přesto jasně ukazuje, že Maria poslouchá na slovo zase svého muže. Proč? Snad proto, že to tak tehdy bylo zvykem a dnes už není? Snad proto, že Josef byl živitel celé rodiny, zatímco dnes mnozí otcové nejsou? Ne! Proto ne! Marie poslouchá Josefa na slovo, protože Josef poslouchá Hospodina na slovo, protože její manžel je vykonavatel Božího slova. A dítě? To samozřejmě poslouchá své rodiče, i když jde o samotného Božího Syna. Dítě Ježíš do celého plánu nemá co mluvit, i kdyby už nakrásně mluvit uměl.

Jak často dnes slyšíme stesky a nářky, že v současné společnosti je tradiční model rodiny dávno přežitý, že už nefunguje. Otec nemá potřebnou autoritu. Manželé se na ničem neshodnou, jeden druhého nerespektuje a neposlouchá. A do toho se dnes pěstuje kult dítěte, kdy středem vesmíru je ten náš malý miláček a my uděláme všechno, co mu jen na očích vidíme. To naše zlatíčko, které může všechno a nemusí nic; které zná svá práva, ale o svých povinnostech neví nic.

Ale, milí bratři a milé sestry, my neplačme nad rozkládajícím se tradičním modelem. On není přežitý, dokud tu bude někdo, kdo se jej bude snažit naplňovat. Proto zkoušejme obnovovat tento Písmem dosvědčený model rodiny, kdy otec poslouchá Pána Boha, matka (alespoň v těch krizových a rozhodujících okamžicích směřování celé rodiny) poslouchá otce a dítě bezezbytku poslouchá své rodiče.

Ale nepěstují také Josef s Marií kult dítěte? Vždyť Ježíš je tím, kolem kterého se všechno točí. Ano, je to pravda. Tím nejdůležitějším článkem svaté rodiny je samozřejmě Ježíš. A kéž by tomu tak bylo i v našich rodinách: že by středem našich rodin byl sám Ježíš Kristus! Že by se všechno točilo a motalo kolem něj. Že bychom podle něj vedli naše rodiny. Že bychom k němu společně přicházeli, u něj se učili, u něj společně nabírali sílu a odhodlání k dalším krokům na společné cestě života.

Tak se tedy – díky Josefově poslušnosti – stala svatá rodina rodinou uprchlíků. Ale za nějaký čas je Bůh povolal zase zpět do Izraele. A v poslušnosti Božího slova se rodina po egyptském exilu usadí v Nazaretu. *On tedy vstal, vzal dítě i jeho matku a vrátil se do izraelské země... a usadil se v městě zvaném Nazaret.* Proti Betlému je Nazaret vyložený propad. Nazaret – nepatrné hnízdo bez tradic, bez významných rodáků, vesnice asi s nevalnou pověstí- „Z Nazareta? Co odtamtud může vzejít dobrého?“ ptá se učedník Natanael u evangelisty Jana. (J 1,46) V tomto Nazaretu má být Ježíš doma. *Nazván bude Nazaretský.*

Ježíš tedy nepohrdl tímto svým nevalným příjmením. Nepohrdl ani chatrným nazaretským lidem. Z tohoto lidu si později vybere svou družinu, své učedníky. Tito lidé budou jako první naslouchat jeho slovům, budou prvními svědky jeho mocných činů, těmto lidem vzejde světlo naděje uprostřed všeobecného stmívání, světlo víry uprostřed všeobecného rozkladu, světlo lásky uprostřed všeobecného zbarbarštění.

A tak nám z toho dnešního příběhu plyne hned trojí: V Ježíši Kristu Bůh prožil vyhnanství. A my věříme, že se solidarizuje se všemi lidmi, kteří něčím podobným sami prošli, nebo zrovna procházejí (jako třeba v současnosti mnohé syrské rodiny). Těm všem je jistě nablízku, ať už jsou jakéhokoli náboženského vyznání. Jim smíme být nablízku i my – třeba skrze modlitby, nebo malé finanční dary. Za druhé: V Ježíši Kristu Bůh nepohrdl lidmi, kteří žijí v temnotách - a usadil se uprostřed nich. Ježíš bydlel v Nazaretu. A bydlí i uprostřed nás, je s námi - i přes naši chatrnost a nedokonalost. Navzdory naší hříšnosti. Anebo právě kvůli naší hříšnosti nám Ježíš chce být nablízku! Vždyť ví, že bez něho bychom zahynuli. Tomu tedy pevně věříme a tím se potěšujeme. A za třetí: Ježíš Kristus je Pánem celého světa. Tak mu dovolme, aby se stal Pánem i našich rodin. Aby se to v našich domácnostech motalo a točilo hlavně kolem Ježíše Krista. Aby otcové poslouchali Pána Boha. Aby si ženy proto vážily svých mužů a jejich slovo brali vážně. Aby děti poslouchaly své rodiče, aby v životě svých rodičů viděly příkladný život víry. O to, s vydatnou Boží pomocí, usilujeme.

A za to se i nyní modleme: *Bože, náš Otče, svěřujeme do tvé péče naše rodiny. Dej, ať si v našich rodinách vážíme jeden druhého, ať v nich nepanuje chaos, ale řád tvé lásky. Pomáhej nám napravovat a urovnávat to, co jsme sami pokazili ve vztazích k těmto našim nejbližším. Prosíme tě také za všechny rodiny, které jsou na tom mnohem hůř než my – za ty, které jsou na útěku, za ty, které přišly o všechny existenční jistoty. Bud' jim nablízku. Neopouštěj je. A v neposlední řadě prosíme za všechny matky a otce, kteří žel přežili své děti a s jejich ztrátou se jen těžko vyrovnávají. Potěšuj je a pomáhej jim. Amen.*